

*Інеса Роженко
(Полтава, Україна)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

На сьогоднішньому етапі розвитку дистанційна освіта інтенсивно входить до освітньої сфери, що обумовлено багатьма перевагами цієї педагогічної системи. Більше того, деякі фахівці вважають таку освіту найбільш ефективною формою навчання людини незалежно від її віку. Створені на основі сучасних носіїв інформації засоби навчання в комплексі з інформаційно-комунікативними технологіями, а також сучасне методичне забезпечення дозволяють самостійно оволодіти навчальною діяльністю, створюючи умови для самостійного засвоєння предметів навчального циклу. Дистанційне навчання характеризується високим професіоналізмом, прагненням до співробітництва, самореалізації й розвитку, що є, по суті, наслідком використання комп'ютерного навчання та сучасних засобів комунікації.

Проектування діяльності студентів у рамках технологій дистанційного навчання, природно, пов'язано з оптимальною побудовою та реалізацією навчального процесу з урахуванням його цілей. Таке проектування являє собою мотивований спосіб зміни педагогічної дійсності на шляху до здійснення результатів освіти, реалізації можливості саморозвитку особистості та її самовизначення як суб'єкта діяльності в ціннісно-смысловому педагогічному просторі. Інакше кажучи, педагогічне проектування - це процес створення проектів педагогічної діяльності, що визначають, у кінцевому підсумку, ступінь успішності і результативності навчально-виховного процесу. Коротко покажемо суть найбільш значущої для дистанційного навчання педагогічної технології – технологія індивідуалізації навчання.

Аналіз педагогічної літератури дозволяє відзначити деяку загальну тенденцію у підходах до виділення дидактичних принципів і їх класифікації різними дослідниками [1, 2]. Ця тенденція полягає у спробах вийти на визначення та формування дидактичних принципів в результаті розгляду структурного складу теорії педагогіки з урахуванням складності її об'єкта. Дослідниками показано, що передумовою для формування знань є діяльність, при виконанні якої і при аналізі результатів якої психіка людини витягує інформацію про суттєві властивості реальності і будує моделі цих властивостей [3, 4].

Проблема побудови структури навчального процесу тісно пов'язується з необхідністю чіткого визначення дидактичних цілей для різних етапів пізнавальної діяльності студентів при дистанційному навчанні.

Результати багатьох робіт дозволили виділити деякі дидактичні цілі етапів пізнавальної діяльності. Розуміння цих цілей дало можливість сформулювати низку вимог до змісту навчального процесу та намітити доцільні зв'язки між ними. Можливі дидактичні цілі ділять декілька типів:

- придбання знань, формування в учнів умінь і навичок;
- закріплення в учнів набутих знань, сформованих умінь і навичок;
- застосування учнями набутих знань, умінь і навичок;
- перевірка рівня придбаних студентами знань, умінь і навичок.

Цілі першої групи можуть досягатися за допомогою, так званих, констатуючих завдань, в ході виконання яких навчають, будуть усвідомлювати сутність різних об'єктів і явищ, зв'язки і відносини між ними, ознаки, властиві певному класу об'єктів чи явищ, способи вирішення завдань, постановки спостережень, експериментів.

Цілі другої групи реалізуються за допомогою відтворюючих завдань, призначення яких полягає у вправах учнів по розумінню сенсу понять, законів і закономірностей, вмінню спостерігати, експериментувати, вирішувати задачі. Застосування студентами набутих знань, сформованих умінь і навичок організовується за допомогою завдань, що вимагають самостійного їх використання в нових навчальних умовах. Це може бути проведення спостережень, експерименту, рішення якісних і кількісних завдань, опис об'єкта, що спостерігається, явища, закономірності тощо.

Цілі четвертої групи досягаються за допомогою завдань, вимагають виконання контрольних робіт, по результаті яких можна судити про рівень і якість придбаних ними знань, сформованих умінь і навичок.

Відзначимо, що в цілому здійснення алгоритму управління має допомагати реалізовувати дидактичні цілі. Алгоритм управління повинен:

- допомагати сприймати і переробляти навчальну інформацію;

- полегшувати процеси узагальнення і формування наукових понять, уявлень, закономірностей тощо;
- організовувати процеси закріплення і вдосконалення набутих знань, умінь і навичок;
- створювати ситуації, які потребують застосування набутих знань і умінь;
- забезпечувати перевірку якості засвоєння знань та аналіз досягнень;
- створювати стимул до навчання за рахунок повного усвідомлення мети та змісту запропонованих пізнавальних завдань.

Особливості дистанційного навчання вимагають окремо відзначити функціональну роль в організації навчальної пізнавальної діяльності технічних засобів. У зв'язку з цим технічні засоби повинні забезпечувати відображення істотних ознак досліджуваних об'єктів і явищ і давати студентам матеріал для їх аналізу, синтезу, узагальнення та абстрагування.

У цілому, технічні засоби повинні забезпечувати роботу студентів над змістом навчального матеріалу, поєднання функцій навчання і виховання, посилювати можливості контролю і самоконтролю за ходом і результатами процесу засвоєння знань, допомагати в реалізації ідей диференційованого і проблемного навчання. Система менеджменту пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання повинна реалізовувати закономірності, що лежать в основі організації навчального процесу. У зв'язку з цим відзначимо, в першу чергу, що специфічний характер закономірностей навчання, що представляє собою складну обумовленість об'єктивних і суб'єктивних чинників, говорить про особливу значущість принципів навчання як положень, вражаючих діалектику розвитку процесу навчання, взаємодії його істотних систем. Справді, адже саме принципи визначають практику навчання двояким чином. З одного боку, орієнтуючись на них, можна обґрунтувати в кожному конкретному випадку необхідні керуючі впливи на пізнавальну діяльність студента. З іншого боку, орієнтуючись на дидактичні принципи можна оцінювати якість тієї чи іншої концепції навчання.

Система управління пізнавальною діяльністю студентів в умовах дистанційного навчання повинна реалізовувати закономірності, що лежать в основі організації навчального процесу. У зв'язку з цим відзначимо, в першу чергу, що специфічний характер закономірностей навчання, що представляє собою складну обумовленість об'єктивних і суб'єктивних чинників, говорить про особливу значущість принципів навчання як положень, вражаючих діалектику розвитку процесу навчання, взаємодії його істотних систем [5]. Справді, адже саме принципи визначають практику навчання двояким чином. З одного боку, орієнтуючись на них, можна обґрунтувати в кожному конкретному випадку необхідні керуючі впливи на пізнавальну діяльність студентів. З іншого боку, орієнтуючись на дидактичні принципи можна оцінювати якість тієї чи іншої концепції навчання.

Система дистанційної освіти доповнює існуючі очні та заочні системи навчання. Вона гармонійно інтегрується в ці системи, удосконалюючи і розвиваючи їх, сприяючи посиленню інтеграції різноманітних освітніх структур і розвитку безперервної освіти громадян. За рахунок створення мобільного інформаційноосвітнього середовища і скорочення питомих витрат на одного учня приблизно в двічі порівняно з традиційними системами освіти дистанційне навчання забезпечує принципово новий рівень доступності освіти при збереженні його якості.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Björk E., E-LEARNING FOR ALL / E. Björk, S. Ottosson & S. Thorsteinsdottir. – Stockholm, Sweden : Swedish Institute, 2008.
2. Blanton W. E. Telecommunications and teacher education: A social constructivist review / W. E. Blanton, G. Moorman, W. Trathen // Review of Research in Education. – 1998. – No. 23. – P. 235–275.
3. Carnevale D. Assessing the Quality of Online Courses Remains a Challenge, Educators Agree: Neither federal officials nor accreditors offer much help, and private services are fledgling / D. Carnevale // The Chronicle of Higher Education. – 2000. – February 18.
4. International Review of Research in Open and Distance Learning. – 2002 –April. – ISSN: 1492-3831.
5. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.